

ALVUPERÄINEN

469/304/2002

12.3.03

HankeReki 30.5.03/MNi

OULU Tuomiokirkon tontti (tontti 23), OTT-2002

Tontin itä-kaakkoiskulmalta löytyneen rakennuksen pohjan osan dokumentointi

2002

Museovirasto 2002
Teija Oikarinen

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kaupunki/kaupunginosa: Oulu, Pokkinen

Tutkimuksen laatu: Oulun tuomiokirkon piha-alueelta löytyneen rakennuksen pohjan osan dokumentointi ja kaivannon kaivaustöiden arkeologinen valvonta. Käytetty lyhenne: OTT-2002

Kohteen ajoitus: (1700?-)1800-luku

Peruskartta PK 2444 09 Oulu (1999) Maanmittaushallitus

Peruskoordinaatit: x=7213 940, y=3428 340, z= noin 7 m mpy
Maanomistaja: Tuomiokirkkoseurakunta

Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Kaivausjohtajat: FM Teija Oikarinen

Kenttätyöaika: Fil. yo. Marika Hyttinen 26.-27.9.02 ja Teija Oikarinen 27.9.02

Tutkitun alueen laajuus: 16 m²

Tutkimuskustannukset: -

Löydöt: KM 2002078: 1-50, diaario 4.11.2002, Kansallismuseossa

Diakuvat: 125247: 1-14

Aiemmat tutkimukset: Oulun tuomiokirkon kaivaus 1996. Aimo Kehusmaa 1996.
Oulun tuomiokirkon kaivaukset 2002. Mika Sarkkinen (tekeillä).
Oulu – Uleåborg. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Tiia Ikonen ja Teemu Mökkönen 2002.
Oulun tuomiokirkkoa ympäröivät katualueet (OTYK-02). Marika Hyttinen (tekeillä).
Oulun tuomiokirkko, Kirkkokatu (OTK-02). Marika Hyttinen (tekeillä).

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 12

Liitteet 1-4, kartat 1-4, löytöluettelo

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto.

PERUSKARTTAOTE, PK 2444 09 OULU, Mk. 1:20 000

3426

3427

3428

3429

7215

7214

7213

7212

7211

SISÄLLYS

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	2
TIIVISTELMÄ	3
OTE PERUSKARTASTA	4
SISÄLLYS	5
1. JOHDANTO	6
2. RAKENNUKSEN POHJAN OSAN DOKUMENTOINTI JA LÖYDÖT	8
3. YHTEENVETO	12

LIITTEET:

Liite 1 Esinekuvia

Liite 2 Diapositiiviluettelo

Liite 3 Rakenne- ja yhteysluettelo

Liite 4 Karttaluettelo

Kartat 1-4

Löytöluettelo

1. JOHDANTO

Syksyllä 2002 fil. yo. Marika Hyttinen oli valvomassa Oulun tuomiokirkon katualueiden konekaivuutöitä, jolloin hän samassa yhteydessä 26.9.02 huomasi tuomiokirkon piha-alueella suoritettavien kaivaustöiden paljastaneen rakennuksen pohjan tontin itä-kaakkoskulmassa, siis Isokadun puoleisella piha-alueella. Samana päivänä hän otti yhteyttä Museovirastoon, ja kaivaustyöt keskeytettiin dokumentoinnin ajaksi. Dokumentointia jatkoi seuraavana päivänä FM Teija Oikarinen, joka myös valvoi rakenteen poistamisen ja kaivannon loppuun kaivamisen. Rakennuksen pohjasta oli jo ehtinyt tuhoutua osa. Dokumentoidun ja sen jälkeen poistetun rakennuksen pohjan suuruus oli noin 16 m². Jälkityöt tehtiin muiden samana kesänä suoritettujen valvontatöiden jälkitöiden lomassa, ja jälkityöt teki Teija Oikarinen. Kesällä 2002 kaivettiin auki lähes koko tuomiokirkon tontin piha-alue maanparannustöissä, joissa urakoitsijana toimi Viherrengas. Aiemmin kesällä tontilla olivat olleet myös arkeologiset kaivaukset (ks. arkisto- ja rekisteröintitiedot).

Metodina dokumentoinnissa käytettiin stratigrafista menetelmää, eli löydöt otettiin talteen stratigrafisten kerrosten mukaan. Rakenteen selkeimmistä osista piirrettiin myös taso- ja profiilikartat. Rakennetta ei vaaitettu, vaan vaaitusarvot ja koordinaatit laskettiin rakenteelle jälkitöiden yhteydessä Oulun vedeltä saadun vesihuoltosuunnitelmaportaan (28.3.2002) mukaan, jossa on käytetty Oulun kaupungin erilliskoordinaatistoa ja NN-korkeusjärjestelmää.

Kohteen historiallista taustaa

Oulun kaupunki perustettiin vuonna 1605, ja kaupunginoikeudet se sai vuonna 1610. Ouluun on rakennettu kirkko aina samalle tontille, siis samalle, jossa nykyinenkin kirkko sijaitsee, aina kaupungin perustamisvuosisadalta lähtien.¹ Nykyiselle asemakaavalle asemoitujen vanhojen karttojen mukaan² kirkon paikka on vaihdellut tontin sisällä. Myös tontin koko ja muoto ovat muuttuneet hieman eri vuosisadoilla. Asutus on ollut lähempänä kirkkoa kuin nykyään, tosin asuinrakennusten sijainti ei aina erotu vanhoilta ja niiden mukaan asemoiduilta kartoilta. Kirkon ympärillä olleiden rakennusten tarkoitukseen ei ole aina tiedossa. 1600-luvulla korttelit sijaitsivat kirkon ympärillä säännöttömästi, mutta 1700-

¹ Virkkunen 1953, s. 87-99, 460. Ks. Halila 1953, s. 161, 163, 165 ja 167.

² Ikonen – Mökkönen 2002, s. 13. Liitteet 3.1-3.5.

luvulta alkaen niiden muoto, suuntaus ja koko lähenevät nykyistä asemakaavaa. Asemoituja karttoja tarkastellessa on muistettava, että karttojen virhemarginaali on kirkon alueella noin 2 m ja muualla noin 5 m.

Kirjallisuus:

- Halila 1953 Halila Aimo, Oulun kaupungin historia II (1721-1809). Oulu 1953.
- Ikonen – Mökkönen 2002 Ikonen Tiia – Mökkönen Teemu. Oulu – Uleåborg. Kaupunki-
arkeologinen inventointi. Museovirasto. Rakennushistorian
osasto. 2002.
- Virkkunen 1953 Virkkunen A. H., Oulun kaupungin historia I (1610-1721).
Kaupungin alkua ajoilta isonvihan loppuun. Oulu 1953.

2. RAKENNUKSEN POHJAN OSAN DOKUMENTOINTI JA LÖYDÖT

Yhteydet: Y1-13

Kartat: 2-4

Löydöt: KM 2002078: 1-50

Diakuvat: 125247: 1-15

Kaivannon itä-kaakkoisseinäjä sijaitsi noin 13 m:n päässä tuomiokirkon kaakkoiskulmauksesta itä-kaakkoon, ja jäänteitä likamaasta oli havaittavissa 0-10,7 m välillä kaivannon itä-kaakkoiskulmauksesta koilliseen, osin vain enää kaivannon pohjalla tai mahdollisesti seinämässä (kirkon pohjakaavan itäisimmän osan kaakkoiskulmauksesta mitattuna). (kartta 1) Rakennetta ja selkeitä likamaakerroksia oli jäljellä enää noin 3,7 x 4 m ala kaivannon kulmauksessa, josta noin 2,3 x 4 m oli kaapeleiden alapuolella. Tätä osaa ei voinut puhdistaa tai kartoittaa, koska kaapelit olivat niin tiheässä ja lähellä maan pintaa. Dokumentoidun alan suuruus oli siis noin 1,4 x 4 m. Rakenteesta dokumentoitiin niin suuri osa kuin oli tarpeen, eli kaivettu syvyys, noin 150 cm maan pinnasta, eikä tämän alapuoliseen osaan kajottu tai paljastettu rakennetta enempää länsi-luoteeseen, jonne rakenne ei ainakaan lounaisprofiilin mukaan enää jatkunut. Itä-kaakkoisseinäjästä piirrettiin profiilikartta (kartta 2), lounaisseinämästä profiilikartta (kartta 3) ja näiden välisestä pohja-alueesta tasokartta (kartta 4).

Löytöhetkellä rakennuksen pohjasta oli näkyvillä hiiltynyt lautakerros. Hiilikerroksen päällä oli tiilimurskakerros (Y1), jonka paksuus vaihteli noin 10-20 cm. Tiilimurskakerroksen yläpuolella kulkivat kaapelit noin 80 cm syvyydessä kaivannon reunaan saakka peittäen koko rakenteen. Tiilimurskakerroksesta löytyi runsaasti saviaineeltaan vaaleaa keramiikkaa, punasavisia paloja todennäköisesti kakluunista, liitupiipun varren koristelematon pala, ja runsaasti pahasti sulaneita turkoosinvärisiä lasin paloja, tummanvihreitä ja yksi ruskehtava lasin pala ja ikkunalasia sekä tunnistamaton metallin pala. Tämän alapuolella oli siis hiiltynyt, osin vielä selkeä lautakerros (R1), joka sijaitsi noin 7-7,1 m mpy. Lautakerroksen tai hiiltyneen osuuden paksuus oli noin 5 cm, ja se kasvoi lounaaseen päin, jossa paksuus oli noin 10 cm. Kuten kartasta 2 voi havaita, on kerros painunut alaspäin, luultavasti sitä painaneiden kaapeleiden vaikutuksesta. Lautakerroksen alapuolella oli tuskin havaittava likamaakerros (Y2), jonka paksuus oli noin 2-3 cm. Likamaan alla oli vaaleanruskeaa ja paikoitellen harmahtavaa hiekkaa (Y3). Kerroksen paksuus oli noin 10-30 cm. (kartta 2) Samaan aikaan kaivannon lounaispäädyssä oli

havaittavissa hiilen ja tiilen sekainen likamaakerros (Y4), jonka paksuus oli noin 20-50 cm. Kerros alkoi noin 7,5 m mpy, ja sen keskeltä oli vedetty kaapeli. Kerroksesta löytyi saviaineeltaan vaalean ja tummanharmaaksi lasitetun astian kylkipala ja lähes mustan kahdeksankulmaisen lasiesineen pohjapala (liite 1). Kerroksen alapuolella olivat rakennuksen peruskivet (R2), joiden koko vaihteli noin 20 x 20 – 40 x 70 cm. Kivikerroksen paksuus oli ainakin 70 cm, ja ne alkoivat korkeudesta noin 7,2 m mpy, ja niitä paljastettiin korkeuteen 6,5 m mpy. Eli kivikerroksen ylin pinta oli vain noin 5 cm korkeammalla kuin hiiltynyt lautakerros. Kivien välissä oli vaalean harmahtavaa likamaata (Y5), josta otettiin talteen muutamia sulaneita turkoosinsinertäviä lasin paloja. (kartta 3)

Rakennuksen peruskivien korkeudella itä-kaakkoisprofiilissa oli myös vaaleaa, harmaanruskeaa likamaata (Y6), joka ulottui osin kaivettuun syvyyteen saakka, eli paksuimmillaan se oli noin 20-30 cm (Y6). Kerroksesta löytyi muutama pala sinikoristeista fajanssia ja tarkemmin määrittelemätöntä, saviaineeltaan vaaleaa tai valkeaa keramiikkaa ainakin kolmesta eri esineestä. Lisäksi löytyi kaksi liitupiipun pesän katkelmaa, joiden molempien kannat oli leimattu. Pienemmässä (KM 2002078: 26, liite 1) on leima N, jonka yläpuolella on todennäköisesti kruunu. Leima N ajoittuu 1700-1800-luvulle, ja samankaltaisia on löydetty aiemminkin Oulusta, mutta niiden alkuperää ei ole voitu määrittää.³ Suuremmassa (KM 2002078: 25, liite 1) on epämääräinen, rastia muistuttava kuvio. Lisäksi kerroksesta löytyi erivärisiä lasin paloja, ikkunalasia ja rautanauloja. Rakenteen koillispäässä likamaakerroksen alla oli ohut, noin 3 cm paksu, puuroskakerros (Y7), jonka alapuolella oli pieni, noin 5 cm paksu kaistale vaaleaa, hienoa hiekkaa (Y8). Sitä ympäröi osin tumma likamaa (Y9), jonka paksuus noin 10-20 cm. Tämän alapuolella koillispäässä oli myös pieni tummanruskea likamaalaikku, jonka paksuus oli noin 1-15 cm (Y10). Tämän jälkeen maa muuttui mustaksi likamaaksi (Y11), jota oli vain vähän ja pienellä alueella. Laikun paksuus noin 5-20 cm ja leveys noin 60 cm. Muualla itä-kaakkoisseinämässä Y6 jatkui lähes kaivettuun tasoon saakka, josta alkoi hiekan sekaisen harmaan likamaan kerros (Y12), jossa oli alkoi tulla esiin yksittäisiä lautoja (R3).(kartta 2)

Koska vaalea, harmaa likamaa (Y6) oli jo kaivinkoneella lähes lähtenyt, puhdistettiin rakennetta kaivettavaan syvyyteen saakka ja hieman syvemmäksikin, jonka jälkeen näkyvästä rakenteesta (R3) piirrettiin tasokartta. (kartta 2) Tasossa oli havaittavissa suunnilleen itä-kaakkois- ja länsi-lounais-suunnassa eripaksuisia lautoja (R3). Osa lahoista

puista oli enemmän länteen päin ja osa pohjoisempaan päin. Tasossa oli myös jonkin verran kiviä, jotka olivat erikokoisia, vajaan 10 cm:stä halkaisijaltaan ja aina jopa reilu 40 cm halkaisijaltaan saakka. Kivet keskittyivät koillisosaan ja puut lounaisosaan, tosin koillisosassakin oli kaksi hiiltynyttä puuta. Osin tasoa peitti vaalean hiekan sekainen harmaa likamaa (Y12), johon oli sekoittunut paikoitellen hiiltä ja lahonnutta puusälää, joka oli paikoitellen kuivaa ja paikoitellen kosteaa. Koillisosaa peitti vaalea, väriltään harmaan ruskea likamaa (Y13), jossa oli laikku tiilimursketta ja yksittäinen tiilen pala. (kartta 3) Rakenne jatkui kaivamattomaan maahan. Kaivinkoneen kaivaessa tutkittiin myös jo kaivettua maata. Alimmasta likamaatasosta (Y12-13) löytyi molemmin puolin harmaaksi lasitetun keramiikka-astian paloja, joiden saviaines oli vaaleaa. Lisäksi löytyi pieniä punasavisia paloja, jotka ovat ehkä kakluunista, ja kaksi liitupiippujen varsien pätkää sekä sulaneita lasin paloja, ikkunalasia ja rautanauvoja. Jonkin verran saatiin käytyä läpi myös jo kaivettua maata. Sieltä löytyi mm. mahdollista sinikuvioista posliinia (liite 1), fajanssia, epämääräistä keramiikkaa, liitupiipun varren pätkiä, sulaneita lasin paloja, ikkunalasia ja rautanauva. Dokumentoinnin jälkeen rakenteen loppuosa, siis kaivannossa oleva kaapeleiden alinen osa, kaivettiin kaivinkoneella auki. Poiston yhteydessä talteen otetut löydöt ovat jo lueteltujen joukossa. Rakenne jatkui kaivannon itä-kaakkoisreunasta ja lounaisreunasta sen ulkopuolelle.

Hiiltynyt lautakerros oli noin metrin nykyisen maanpinnan alapuolella. Se on mahdollisesti palaneesta rakennuksen lattiarakenteesta, ja sen ylä- ja alapuolelta tulleet löydötkin viittaavat samaan tarkoitukseen. Dokumentoidun tason alapuolelta alkoi tulla myös eläinten luita, joita ei otettu talteen. Lounaispäädyistä paljastetut suuret kivet ovat todennäköisesti rakennuksen kivijalkaa, johon myös hiiltynyt lautataso korkeudeltaan sopii. Lautarakenne on mahdollisesti 1800-luvulta, mutta löytölajien perusteella ei tarkkaa ajoitusta voi tehdä. Lautojen alapuolelta löytynyt liitupiipun pesä on ajoitettu pyöreästi 1700-1800-luvulle. Tulkintaa ja ajoitusta hankaloittaa se, että rakenteesta ei paljastunut kuin pieni osa ja ylimmät kerrostumat oli jo poistettu. Myös alimmasta tasosta esiin tulleet laudat ja kivet (R3) sen sijaan ovat hieman ongelmallisia tarkoitukseltaan: ovatko ne erillinen (vanhempi?) rakenne, vai liittyvätkö ne yläpuoliseen lautakerrokseen (ovatko ne rakennuksen pohjaa?). Todennäköisimmin kyseessä on jälkimmäinen vaihtoehto, sillä ainakaan kerrostumasta ei tullut selkeästi vanhempia löytöjä, ja laudat ja puuroska voivat

³ Makkonen 1991, s. 45. Liite 5.

liittyä Oulun kaupungin alueen tunnetusti kostean maaperän kuivaamiseen täyttömailla⁴ ja rakennuksen tukevaan perustamiseen. Aluetta kaivaneiden työmiesten mukaan kiviä oli poistettu runsaasti kaivannosta ennen kuin työt keskeytettiin; luultavasti kivet ovat olleet osa kivijalkaa, josta dokumentoitiin lounaispäädyistä läpileikkaus. Kyseessä saattaa olla mahdollisesti asuinrakennus, sillä sieltä löytyi osin mm. koristeltuja astioiden paloja, kakluunin osia, rautanauvoja ja ikkunalasia. Oulussa, myös tuomiokirkon piha-alueella riehui viimeisin suurpalo vuonna 1822⁵, joten rakennuksen tuhoutuminen voi liittyä tähän. Palokerroksia ei löytynyt seinämistä useampia, eikä löytöaineisto ei selkeästi osoita edellisille vuosisadoille ja vanhempiin paloihin.

Kirjallisuus

- Halila 1953 Halila Aimo, Oulun kaupungin historia II (1721-1809). Oulu 1953.
- Hautala 1975 Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia III (1809-1856). Oulu 1975.
- Makkonen 1991 Makkonen Merja, Pohjois-Suomen kaivausmateriaalien savipiippujen ajoittaminen ja tyyppittely. Yleisen historian pro gradu –työ. Historian laitos. Oulun yliopisto. 1991.

⁴ Halila 1953, s. 75-81.

⁵ Hautala 1975, s. 9-21.

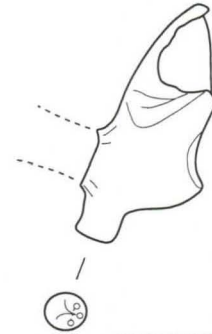
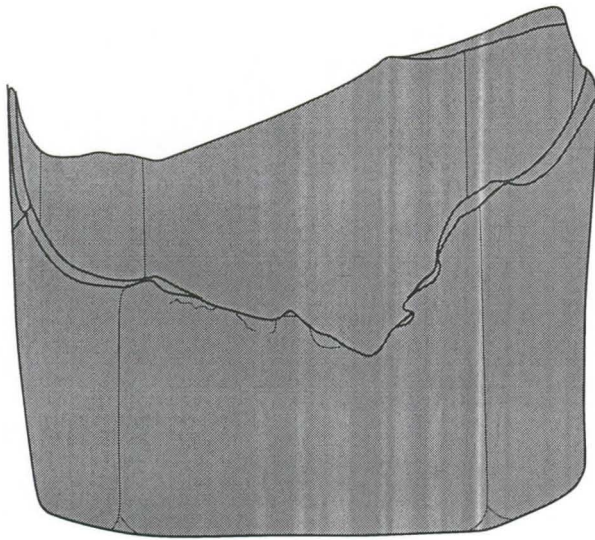
3. YHTEENVETO

Tuomiokirkon tontin kaakkoiskulmasta löytyi yllätyksellisesti rakennuksen pohja. Rakennuksen pohjasta saatiin dokumentoitua vain pieni osa, koska se jatkui osin kaivannon ulkopuolelle, ja osa siitä oli jo ehtinyt jo tuhoutua kaivuutöiden aikana. Löydöt viittaavat todennäköisesti 1800-luvulla tai kenties aiemmin palaneeseen rakennukseen, ja todennäköisesti myös kivijalan ja hiiltyneen lautarakenteen alapuolelta löytyneet kivet ja laudat liittyvät samaan rakenteeseen ja aikaan. Löytynyt rakenne on vain pieni osa niistä kaikista rakenteista, joita kesän 2002 aikana tuomiokirkon alueelta ja tuomiokirkkoa ympäröiviltä katualueilta kaivaustutkimuksissa ja valvontatöissä löytyi. Tästä syystä, jos alueelle suunnitellaan lisää kaivaustöitä, on syytä ottaa yhteyttä Museovirastoon, Pohjois-Pohjanmaan museoon tai Oulun yliopiston Arkeologian laboratorioon, jotta mahdolliset arkeologiset toimenpiteet, valvonnat tai kaivaukset voidaan järjestää alueelle.

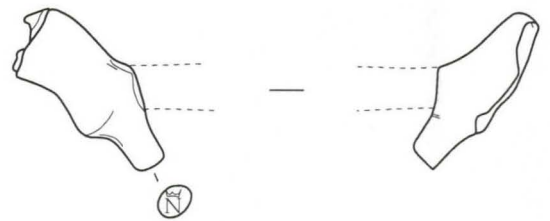
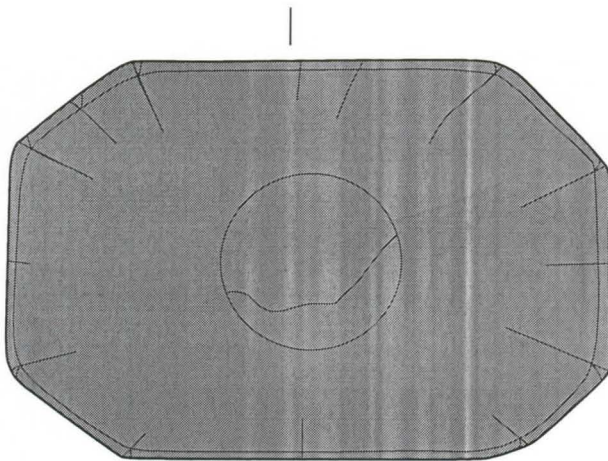
Oulussa 17.11.2002

Teija Oikarinen

1:1

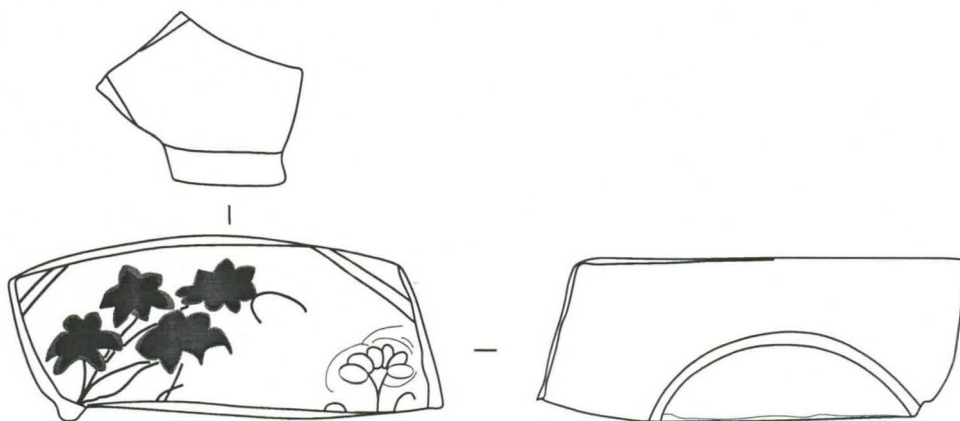

KM 2002078: 25

KM 2002078: 26

KM 2002078:15

KM 2002078: 42

DIAPOSITIIVILUETTELO

OULU, Tuomiokirkon tontti (tontti 23) 2002.

Kuvaajat: M. Hyttinen ja T. Oikarinen

Filmi nro	Kuva Nro	Nega nro	Kohde (suluissa kuvaaja)	Suunta	Pvm	Kello
1	125247:1	15	Rakennuksen pohja, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Koilliseen	26.9.	18.35
1	125247: 2	14	Rakennuksen pohja, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Koilliseen	26.9.	18.35
1	125247: 3	13	Rakennuksen pohja, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Kaakkoon	26.9.	18.36
1	125247: 4	12	Rakennuksen pohja, osa hiiltynyttä lautatasoa. (M. Hyttinen)	Kaakkoon	26.9.	18.37
1	125247: 5	11	Rakennuksen pohja, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Itään	26.9.	18.40
1	125247: 6	10	Rakennuksen pohja, taso, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Koilliseen	27.9.	8.01
1	125247: 7	9	Rakennuksen pohja, taso, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Koilliseen	27.9.	8.01
1	125247: 8	8	Rakennuksen pohja, taso, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Itä-kaakkoon	27.9.	8.03
1	125247: 9	7	Rakennuksen pohja, taso, yleiskuva. (M. Hyttinen)	Itä-koilliseen	27.9.	8.03
1	125247: 10	6	Yleiskuva kaivannosta ja piha-alueesta. (M. Hyttinen)	Itä-koilliseen	27.9.	8.04
1	125247: 11	5	Yleiskuva kaivannosta ja piha-alueesta. (M. Hyttinen)	Itä-koilliseen	27.9.	8.04
1	125247: 12	4	Rakennuksen pohja, kivijalka. (T. Oikarinen)	Lounaaseen	27.9.	11.53
1	125247: 13	3	Rakennuksen pohja, kivijalka. (T. Oikarinen)	Ylhäältä	27.9.	11.54
1	125247: 14	2	Rakennuksen pohja, kivijalka. (T. Oikarinen)	Lounaaseen	27.9.	11.54

RAKENNE- JA YHTEYSLUETTELO

RAKENTEET

- R1 **Tuomiokirkon tontti.** Hiiltynyt lautakerros, jonka paksuus oli noin 5-10 cm. Sijaiti noin 6,7-6,8 m mpy.
- R2 **Tuomiokirkon tontti.** Rakennuksen peruskivet. Kivien koko vaihteli: pienimmät olivat halkaisijaltaan noin 30 cm ja suurimmat noin 65 cm. Paljastetun kivijalan osan korkeus oli noin 80 cm ja sijaiti korkeudessa noin 6,5-7,3 m mpy.
- R3 **Tuomiokirkon tontti.** Kiviä, lautoja ja puuhaketta korkeudessa noin 6,10 m mpy. Sijaiti noin 60-70 cm hiiltyneen lattiakerroksen alapuolella. Todennäköisesti saman rakennuksen pohjaa kuin R1 ja R2.

YHTEYDET

- Y1 **Tuomiokirkon tontti.** Tiilimurskakerros, joka oli paksuudeltaan noin 10-20 cm. Löydöt: KM 2002078:1-13. Mm. keramiikkaa, kakluunin paloja, liitupiipun varren pätkä, lasia, ikkunalasia ja rautanauvoja.
- Y2 **Tuomiokirkon tontti.** Ohut ruskea likamaajuova. Paksuus 2-3 cm. Sijaiti rakenteen 1 alapuolella.
- Y3 **Tuomiokirkon tontti.** Vaalean ruskea, hieman harmahtava hiekkakerros, jonka paksuus oli noin 10-30 cm. Sijaiti Y2:n alapuolella.
- Y4 **Tuomiokirkon tontti.** Hiilen ja tiilen sekainen likamaa. Paksuus oli noin 20-50 cm. Sijaiti rakenteen 2 yläpuolella. Löydöt KM 2002078: 14-15. Molemmiin puolin tummanharmaaksi lasitettu keramiikkapala ja lasiesineen, mahdollisesti pullon, kahdeksankulmainen pohjapala.

- Y5 **Tuomiokirkon tontti.** Peruskivien (R2) välissä ollut harmaa likamaa. Paksuus oli ainakin 80 cm. Löydöt: KM 2002078: 16. Sulaneita turkoosin värisiä lasin paloja.
- Y6 **Tuomiokirkon tontti.** Vaalean ruskea likamaa. Paksuus oli noin 20-30 cm. Sijaiti Y3:n alapuolella. Löydöt: KM 2002078: 17-32. Mm. keramiikkaa, fajanssia, tarkemmin määrittelemätöntä keramiikkaa kolmesta eri esineestä, kolmen eri punasavisen astian paloja, kakluunin paloja, kaksi liitupiipunpesän katkelmaa, erilaisia lasin paloja, ikkunalasia ja rautanauvoja.
- Y7 **Tuomiokirkon tontti.** Puuroskakerros. Sijaiti Y6:n ja Y7:n välissä. Oli hyvin ohut, paksuudeltaan noin 3 cm, ja sijaiti vain noin 80 cm:n matkalla itä-kaakkoisprofiilin koillispuolella.
- Y8 **Tuomiokirkon tontti.** Hiekkakaistale, jonka paksuus oli noin 5 cm. Sijaiti puuroskakerroksen alapuolella ja oli suunnilleen saman pituinen sen kanssa, siis noin 80 cm pitkä. Itä-kaakkoisprofiilin koillispuolella.
- Y9 **Tuomiokirkon tontti.** Tumma likamaa hiekkakaistaleen alapuolella (Y8). Paksuudeltaan noin 10-20 cm. Päätyi profiilissa näkyneeseen puuhun (R3).
- Y10 **Tuomiokirkon tontti.** Ruskea likamaa. Pieni likamaa-alue Y9:n ja Y11:n välillä. Paksuus oli noin 1-10 cm.
- Y11 **Tuomiokirkon tontti.** Musta likamaa-alue, joka alkoi profiilissa laudan päästä (R3), ja jatkui siitä koilliseen. Oli paksuudeltaan noin 5-20 cm.
- Y12 **Tuomiokirkon tontti.** Vaalean hiekan sekaista harmaata likamaata, jonka seassa oli laudan pätkiä ja kiviä (R3). Sisälsi paikoitellen kosteaa tai kuivaa puuhaketta sekä hiiltä. Hyvin samankaltaista kuin Y13. Löydöt Y12-13 (alin likamaataso): KM 2002078: 33-41. Mm. molemmin puolin harmaaksi lasitettua keramiikkaa, punasavikeramiikkaa, liitupiippujen varsien pätkiä, sulaneita lasin paloja, ikkunalasia ja rautanauvoja.

Y13 **Tuomiokirkon tontti.** Vaaleaa harmaan ruskeaa likamaata. Muuten samankaltaista kuin Y12, mutta joukossa oli myös tiilimurskaa ja enemmän kiviä ja vähemmän puuta (R3). Ks. löydöt Y12.

Lisäksi irtolöytöjä kaivetusta alueesta KM 2002078: 42-50.

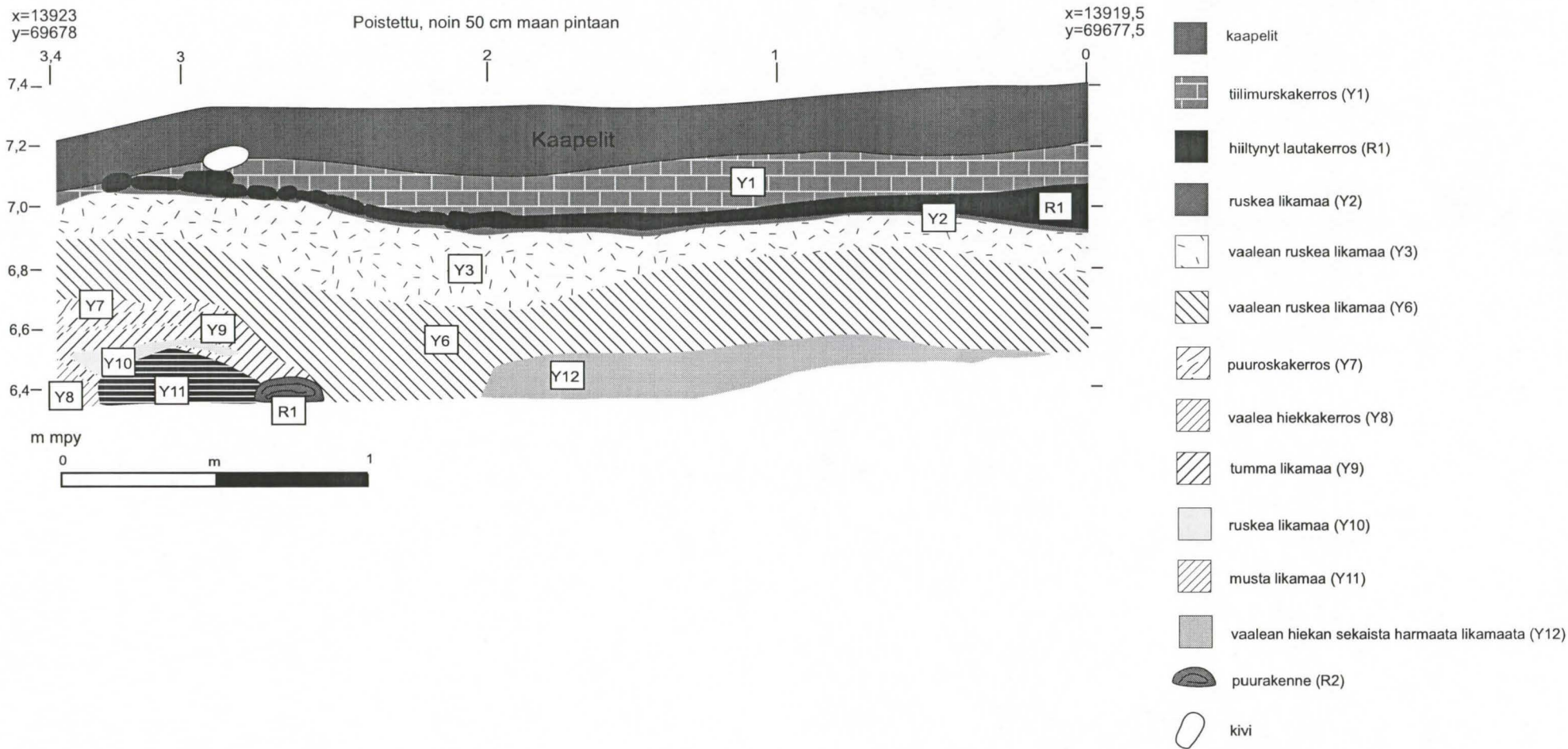
KARTTALUETTELO

- Kartta 1. Yleiskartta.** Karttapohjana on käytetty Oulun veden vesihuoltosuunnitelmaa 28.3.2002, jossa mittakaava oli 1:500. Karttaa on pienennetty 50 %, eli mittakaava on nyt 1:1000. Alkuperäisen kartan kopioinut M. Hyttinen, johon T.Oikarinen on tehnyt muutokset.
- Kartta 2. Tuomiokirkon tontti.** Itä-kaakkoisprofiili. 27.9.02. Mk. 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 3. Tuomiokirkon tontti.** Kaivannon lounaisprofiili. 27.9.02. Mk. 1:20. T. Oikarinen.
- Kartta 4. Tuomiokirkon tontti.** Tasokartta. 27.9.02. Mk. 1:20. T. Oikarinen.

- rakenteen kaapeleiden alla sijainnut osa
- dokumentoitu alue
- likamaata paikoitellen kaivannon pohjassa ja seinämässä
- kaivannon jatkumissuunta, ei likamaata
- nollakohta
- puu
- rakenteen jatkumissuunta kaivannon ulkopuolelle

<p>OULU Tuomiokirkon tontti Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Yleiskartta MK 1:1000</p>			
<p>Jäljennös Oulun veden vesihuoltosuunnitelmakartasta 28.3.2002 Jäljentänyt M. Hyttinen 21.10.2002 Muutokset T. Oikarinen</p>	<p>MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p> <table border="1" data-bbox="1008 2056 1535 2152"> <tr> <td data-bbox="1008 2056 1168 2152"> Sturenkatu 4 PL 169 00511 Helsinki p. 09-40501 </td> <td data-bbox="1174 2056 1535 2152" style="text-align: center; vertical-align: middle;"> <h2>Kartta 1</h2> </td> </tr> </table>		Sturenkatu 4 PL 169 00511 Helsinki p. 09-40501	<h2>Kartta 1</h2>
Sturenkatu 4 PL 169 00511 Helsinki p. 09-40501	<h2>Kartta 1</h2>			

OULU
Tuomiokirkon tontti
Teija Oikarinen 2002

Profiilikartta, itä-kaakkoon
Rakennuksen pohja
MK 1:20

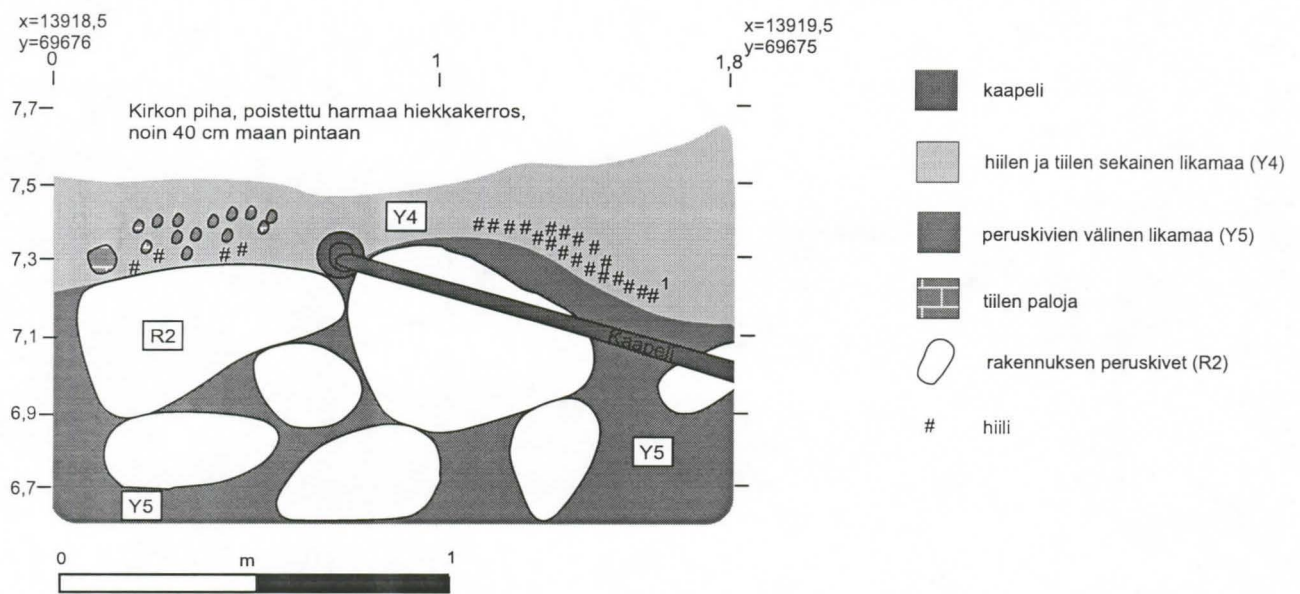
MITTAUSDOKUMENTOINTI

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO

T. Oikarinen 27.9.2002

Sturenkatu 4
PL 169
00511 HELSINKI
p. 09-40501

Kartta 2

<p>OULU Tuomiokirkon tontti Teija Oikarinen 2002</p>	<p>Profiilikartta, lounaaseen Rakennuksen pohja MK 1:20</p>	
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO</p>	
<p>T. Oikarinen 27.9.2002</p>	<p>Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501</p>	<p>Kartta 3</p>

- harmaa, vaalean hiekan sekainen likamaa (Y12)
- vaalea, harmaan ruskea likamaa (Y13)
- puusälää likamaassa
- tiilenpaloja
- puurakenne (R3)
- kivi
- hiili

x=13918,5
y=69676

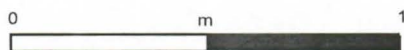
x=13919,5
y=69675

x=13923
y=69678

x=13926
y=69677

noin 5 cm muuta aluetta korkeammalla

noin 5 cm muuta aluetta korkeammalla

OULU Tuomiokirkon tontti Teija Oikarinen 2002	Tasokartta, lounaaseen Rakennuksen pohja MK 1:20, noin 6,5 m mpy
MITTAUSDOKUMENTOINTI	MUSEOVIKASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
T. Oikarinen 27.9.2002	Sturenkatu 4 PL 169 00511 HELSINKI p. 09-40501
	Kartta 4

LÖYTÖLUETTELO

Tutkimusalue: Oulu, Tuomiokirkon piha
Kenttätyöjohtaja: Teija Oikarinen
Tutkimusvuosi: 2002
KM: 2002078: 1-50

Y1, tiilimurskakerros

1. Keramiikkaa, 129 kpl, 289 g.
Saviaineeltaan valkoisen astian paloja, joiden molemmat pinnat on lasitettu harmaaksi, hieman sinertäväksi. Kappaleiden pinta on "röpyläinen", karkea, ja niihin on tarttunut hiekkaa. Kappaleiden saviaines on valkoinen. Kappaleet ovat mahdollisesti samasta astiasta, joka on hajonnut pieniin osiin. Reunapaloja on vähiten, 9 kpl, 30,8 g. Kylkipaloja on eniten 83 kpl, 163 g. Näistä kolmessa on koristelua, kahdessa palassa kaksi pallomaisen koristuksen osaa (menneet esineen läpi) ja yhdessä palassa hieman simpukan kuorta muistuttavaa koristelua. Pohjapaloja on myös runsaasti, 29 kpl, 95,2 g. Yhdessä näistä on osa pallomaista koristelua – se voi olla pohjapala/kansi/eri astian pohjapala. Lisäksi on putkimaisia kappaleita 8 kpl, 8 g. Materiaaliltaan kappaleet muistuttavat hyvin paljon toisiaan, joten ne voivat olla samasta astiasta. Palaneita.
2. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,4 g.
Pieni, saviaineeltaan valkean, hieman kellertävän astian kylkipala. Pinta on lasitettu kellertävän valkoiseksi.
3. Keramiikkaa, 1 kpl, 0,8 g.
Pieni, saviaineeltaan valkean, hieman kellertävän astian kylkipala. Pinta on lasitettu valkoiseksi.
4. Keramiikkaa, 9 kpl, 184,4 g.
Punasavikeramiikkaa. Kappaleet eivät näyttäisi olevan astiasta, vaan kenties kakluunista?. Kahdessa palassa on päällä tummanruskeaa, kiinteää massaa, joka on sulanut. Kahden palassa on molemmissa musta, kiiltävä ja palanut pinta. Näistä toisen palan toinen puoli on myös huokoinen ja palanut harmahtavaksi. Neljä muuta kappaletta ovat palamattomia ja jokainen ainakin yhdeltä sivultaan tasoiteltuja. Ne kaikki ovat hieman epämääräisen muotoisia. Yhdessä näistä, pitkulaisessa, on pinnalla jäänteitä harmaasta aineesta. Yksi pala on tummanruskeaa, kiinteää ainetta, jonka ainakin toinen puoli on palanut.
5. Liitupiipun varren pätkä, 1 kpl, 1,1 g.
Koristelematon liitupiipun varren pätkä. Halkaisija 6 mm.
6. Lasia, 58 kpl, 213,1 g.
Pahoin sulaneita lasin paloja. Väriltään vaaleansinertäviä, turkoosinsinertäviä tai vihertäviä eri muotoisia ja kokoisia paloja. Osa sulanut möykyksi, osa on hyvin ohuita (paksuus 1 mm) kappaleita.

7. Lasia, 3 kpl, 23,1 g.
Kolme väriltään tummanvihreää, muodoltaan kaartuvaa palanutta lasin palaa. Yhden reuna on osin vaaleansininen. Ovat todennäköisimmin peräisin jostakin esineestä. Paksuus 3-5 mm.
8. Lasia, 1 kpl, 6,5 g.
Tummanvihreä, ruskehtava lasinpala. Paksuus 1 mm. Palanut. Ehkä ikkunalasia.
9. Lasia, 1 kpl, 12,6 g.
Vihreä lasinpala. Palanut. Paksuus 3 mm. Ehkä ikkunalasia.
10. Ikkunalasia, 44 kpl, 148,6 g.
Osin palaneita, sulaneita ja vääntyilleitä ikkunalasin paloja. Kappaleiden vihreä väri ja paksuus vaihtelee hieman, joten voivat olla myös eri ruuduista. Osa on myös ruudun reunakappaleita, joissa on hieman sinertävää väriä.
11. Metallin pala, 1 kpl, 70,2 g.
Pitkänomainen, ohut raudan kaistale, joka on taittunut keskeltä.
12. Rautanaula, 1 kpl, 12,4 g ja epämääräinen kasa 31,8 g. .
Palanut, taottu rautanaula, pituus 7,1 cm ja epämääräinen kasa, mahdollisesti kuonaa.
13. Rautanauvoja, 18 kpl, 245 g.
Vääntyilleitä ja taottuja rautanauvoja tai niiden pätkiä. Pituudet vaihtelevat 4-12 cm.

Y4, hiilen ja tiilen sekainen likamaa
14. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,9 g.
Saviaineeltaan vaalean astian kylkipala. Lasitettu molemmin puolin tummanharmaaksi. Molemmille puolille on tarttunut hiekkaa – palanut. Muistuttaa alanumerolle yksi luetteloituja paloja.
15. Lasia, 1 kpl, 221,4 g.
Lasiesineen pohjapala. Esine on halkaisijaltaan kahdeksankulmainen, ehkä hieman ylöspäin levenevä. Väriltään se on läpinäkymätön, melkein musta. Ulkopuoli on hieman palanut, ja pohjan keskiosassa on jälki leimasta/merkistä, joka on sulanut pois. Pohjan halkaisija 6,3 x 7,8 cm ja säilynyttä korkeutta on 7,1 cm. Lähtöisin kenties pullosta?

Y5, rakennuksen peruskivien välinen likamaa
16. Lasia, 6 kpl, 10,3 g.
Möykyiksi sulaneita tai vääntyilleitä lasin paloja. Väriltään vaaleita, turkoosinsinertäviä tai vihertäviä. Vääntyilleet palat ovat hyvin ohuita, paksuudeltaan hieman alle 2 mm.

Y6, vaaleanruskea likamaa

17. Keramiikkaa, 5 kpl, 37,5 g.
Fajanssia. Saviaineeltaan kellertävää ja huokoista, ja kappaleiden molemmat puolet on tinalasitettu valkoiseksi. Kahdessa kylkipalassa on vaaleansinistä koristelua. Isommassa kukkakuvioita ja pienemmässä raita ja yläreunassa hieman tummansinistä koristelua näkyvissä. Kahdessa palassa on tummansinistä kasviaiheista koristelua. Toinen näistä on kylkipala ja toinen pohjapala. Yksi kylkipaloista on koristeeton. Ovat mahdollisesti samasta astiasta.
18. Keramiikkaa, 1 kpl, 1,0 g.
Saviaineeltaan valkoinen astian, todennäköisesti pienen kupin reunapala. Pala on lasitettu molemmin puolin hieman sinertävän vihertäväksi, ja ulkopuolella on yläreunassa vihreä raita ja alapuolella sinistä ja oranssia maalauskoristelua.
19. Keramiikkaa, 7 kpl, 19,6 g.
Saviaineeltaan valkeaa keramiikkaa, jonka molemmilla on tummanharmaa, röpyläinen lasitus. Neljä paloista on melko pienen astian reunasta. Loput kolme ovat kylkipaloja. Palaneita. Ovat todennäköisesti samasta astiasta.
20. Keramiikkaa, 2 kpl, 18,6 g.
Saviaineeltaan valkeaa keramiikkaa, jonka molemmilla puolilla on hieman kellertävä lasitus. Toinen paloista on läheltä astian/vadin reunaa, koska siinä on taitos, ja toinen on pohjapala.
21. Keramiikkaa, 2 kpl, 165,1 g.
Kaksi pahoin palanutta punasaviastian reunapalaa, jotka sopivat saumattomasti toisiinsa. Paksu, palaessaan kuplinut reunaosa on taivutettu ulospäin, ja astian sisäpuoli on pahemmin palanut, sulanut ja mustunut kuin ulkopuoli. Ulkopinnalla on näkyvissä dreijausjälkiä. Suuresta astiasta, jonka halkaisija on ollut noin 18-20 cm.
22. Keramiikkaa, 1 kpl, 38,3 g.
Reunapala punasavikeramiikkaa. Lasittamaton kappale, jonka kolme sivua on tasoitettu. Kappale on läpileikkaukseltaan lähes kolmiomainen, muodoltaan hieman kaartuva ja pitkänomainen ja se on murtunut yhdestä kulmastaan. Kahdella vastakkaisella kyljellä on jäänteitä harmaasta aineesta.
23. Keramiikkaa, 1 kpl, 3,4 g.
Pieni kylkipala punasavikeraamisesta astiasta. Sisäpuoli lasitettu vihertävän kellertäväksi, ulkopinta lasittamaton ja palanut.
24. Keramiikkaa, 1 kpl, 9,6 g.
Pohjapala punasavisesta astiasta. Sisäpinnaltaan koristeltu pohjaa ympyröivin viivoin. Vuorottelevat värit ovat punaruskea ja keltainen. Koristelun päällä on hieman kellertävän lyijyglasitus. Ulkopinta on lasittamaton.

25. Liitupiipun pesän katkelma, 1 kpl, 4,6 g.
Varren juuresta katkennut liitupiipun pesä osa, joka on rikkoutunut myös suuosastaan. Kannassa on näkyvissä heikosti leima, joka muistuttaa jonkinlaista rastia, jonka reunoissa ja päällä on palloja? Katkelma on palanut.
26. Liitupiipun pesän katkelma, 1 kpl, 2,6 g.
Varren juuresta katkennut ja suuosastaan rikkoutunut pesän osa. Alkujaan hyvin pienestä piipusta. Kannassa on näkyvissä leima N, jonka yläpuolella on heikosti näkyvissä kuvio, ehkä kruunu?
27. Lasia, 1 kpl, 4,9 g.
Pala on tummanvihreää, lähes läpinäkymätön (paksuus 4 mm).
28. Lasia, 1 kpl, 6,3 g.
Pala on vaaleanvihreä ja palanut (paksuus 2 mm).
29. Lasia, 26 kpl, 131,7 g.
Sulaneita, vääntyilleitä ja osin möykkyisiä lasin paloja. Väriltään ne ovat turkoosinsinertäviä tai vaaleita. Osa paloista on hyvin ohuita (paksuus 1,5 mm) ja liimaantuneita vastakkain.
30. Ikkunalasia, 2 kpl, 5,7 g.
Palaneita ikkunalasin paloja, joilla yhdellä on hyvin "hilseilevä" pinta. Vaaleanvihreitä.
31. Ikkunalasia, 1 kpl, 1,6 g.
Pala on hieman tummemman sävyinen ja kirkas.
32. Metalliesineen katkelma, 255, 4 g.
Suuri rautaesineen katkelma, joka muistuttaa hieman lukkoa.
33. Rautanauvoja, 2 kpl, 38,2 g.
Vääntyneitä ja taottuja rautanauvoja. Molemmat keskeltä vääntyneitä. Molempien pituus suorina on noin 10 cm.
- Y12-13, alin likamaataso
34. Keramiikkaa, 3 kpl, 4,9 g.
Saviaines valkoista. Molemmiin puolin harmaaksi lasitettua keramiikkaa, jonka pinnalle on tarttunut hiekkaa. Paloilla on röpyläinen ja karkea pinta. Yksi pala on astian reunasta ja kaksi muuta pieniä kylkipaloja. Palaneita.
35. Keramiikkaa, 2 kpl, 20,2 g.
Punasavikeramiikkaa. Lasittamattomia paloja, jotka molemmat ovat reunapaloja. Toinen niistä on pitkänomainen, jonka sisäpuoli on tasainen ja ulkopuolella on uritusta sekä jäänteitä harmaasta aineksestä. Pienempi on epäsäännöllisempi, jonka toinen puoli on tasoitettu, tosin on edelleen epätasainen, ja sen ulkopuolella on uritusta

36. Liitupiippujen varsien pätkiä, 2 kpl, 5,4 g.
Koristelemattomia liitupiipun varren pätkiä. Halkaisijat 7-7,5 mm. Todennäköisesti samasta piipusta.
37. Lasia, 1 kpl, 6,6,g.
Möykyksi sulanut vihreä lasin pala.
38. Lasia, 2 kpl, 5,4 g.
Vaaleita, turkoosinsinertäviä, sulaneita ja vääntyilleitä lasin paloja. Molempien paksuus on noin 2 mm.
39. Ikkunalasia, 5 kpl, 13,1 g.
Vaaleanvihreitä ja palaneita lasin paloja. Yksi pala on ruudun reunasta. Paksuudet noin 1-2 mm.
40. Ikkunalasia, 3 kpl, 12 g.
Tummempaa vihreitä lasin paloja. Yksi paloista on hieman muita tummempi. Paksuus noin 2 mm.
41. Rautanauloja, 2 kpl, 18,9 g.
Kaksi taottua rautanaulaa, joista toinen on ohuempi ja pituudeltaan noin 6,2 cm. Toinen naula on vääntynyt ja katkennut.

Irtolöytöjä kaivetusta maasta

42. Keramiikkaa, 1 kpl, 3, 6 g.
Posliinia? Pohjapala. Valkoinen saviaines on täysin tiivistä ja "lasittunutta" kovaksi. Murtumapinnassa erottuvat molemmiin reunoin ohuet lasituskerrokset. Kappale on pienen kupin pohjasta (muistuttaa kahvikuppia), jossa on ollut 4,5 mm korkea jalka. Lähes pohjan keskeltä mitattu jalan halkaisija on 3,8 mm. Ulkopinta on lasitettu tummanruskeaksi. Sisäpuoli koristeltu sinisin kasvi aiheisin kuvioin ja sisäpuolta kiertää myös kaksi sinistä, ohutta viivaa.
43. Keramiikkaa, 2 kpl, 3,6 g.
Kaksi pientä fajanssiastian kylkipalaa, joiden molempien saviaines on kellertävää ja hyvin huokoista. Molemmat on tinalasitettu molemmiin puolin. Suuremmassa palassa on sinistä kaarrekuvioista koristelua toisella puolen. Pienempi pala on jyrkempi ja koristelematon.
44. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,0 g.
Reunapala palaneesta, saviaineeltaan kellertävästä ja ohutseinäisestä astiasta. Pinnoilla on vaalea lasitus, joka ei muistuta tina- eikä lyijylasitusta. Palanut?
45. Keramiikkaa, 1 kpl, 2,7 g.
Pieni pohjapala saviaineeltaan vaaleasta ja molemmiin puolin kellertäväksi lasitetusta astiasta. Palanut.

46. Liitupiipun varren pätkä, 1 kpl, 2,5 g.
Koristelematon varren pala, halkaisija noin 8 mm.
47. Lasia, 2 kpl, 5,5 g.
Sulaneita ja vääntyilleitä lasin paloja, jotka ovat väriltään vaaleita, turkoosinsinertäviä.
Molempien paksuus noin 2 mm.
48. Ikkunalasia, 2 kpl, 3,4 g.
Vaaleanvihreitä ja palaneita ikkunalasin paloja. Molempien paksuus noin 1,5 mm.
49. Ikkunalasia, 1 kpl, 4,2 g.
Täysin kirkas ja läpinäkyvä palamaton lasin pala. Paksuus 2 mm.
50. Rautanaula, 1 kpl, 46,6 g.
Leveäkantainen, taottu rautanaula. Palanut.